

49
ACC. N:R M.11064:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hemma löva vi till påsk med björkris, vi satte ruskorna på torkspjälorna över spisen och i alla fyra hörnen i stuan. Till midsommar löva vi mer än vid påsk, vi hade flera olika sorters grönt men mest bokslöv, vi satte då också över dörrarna både inne och ute. I flera hus i trakten klädde di hela huset så det liknade den värsta majstång.

Vid högtiderna strödde man först fin sand på golvet sen hackat enris eller grane, ibland vid jularna la di in halm i stuorna men det var inte så allmänt. Sen jag blev större strödde di mest finhackad grane på golven. Till alla högtider skulle golven skuras, man sopade dagligen och strödde ny sand. Fattigt folk hade nästan aldrig mattor, men de förmögnare hade, de la också på extramattor vid kalasen och högtider. När jag var glutt hade di mest fina flossamattor. Trasamattor blev mera allmänt på 1890:talet. Vid jularna köpte folk julabrev som di satte opp på väggarna. Di va ungefär stora som Vecko-Journalen och föreställde Kristi födelse och andra händelser i hans uppväxttid. Förmöget folk hade mycket vävda bonader på väggarna, jag kommer inte precis ihåg hur di såg ut. Innan di börja med tapeter hade di förhygnings-

Luf 49

9.
ACC. N:R M. 11064:2.

papp som var grå och för det mesta skitt och nerrökt, när jag var en 15-16 år börja di med tapeter som var enfärgade och liknade nästan di modärne som di har nuförtiden, senare blev det med mönster, blom-buketter och kransar och figurer. Tavlor hade di inte många men man såg mest porträtt av kungen (Carl XV) och drottningen, man köpte dem mest av gårdfarihandlare, på slutet av 1800:talet var det många som skrev efter kungaporträtt från John Fröberg i Finspång. S.k.födelsekransar och begravingstavlor var inte så allmänna i min födelsetrakt men man såg en och annan.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9
ACC. N:R M.11064:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

Till vardags använde man aldrig duk på bordet. Vid alla högtider och vid kalasen hade man vita hemvävda drällsdukar med blå eller röd bård. På slutet av 1800:talet började man mycket med virkade dukar. På 1880 talet började man allmänt med färgade vaser och prydnadsglas, en del var "försilvrade", man hade dem på hyllorna på hörnskåpen, ibland i fönsterkarmarna i de fina rummen och på byråar, men det var inte så många som hade byrå på den tiden. Ljusastakar av tenn var vanligt, i rika hus hade di av silver också, en rik bonde hade ett par ljusastakar av silver med en figur som hållt en cittra eller lyra eller vad det var för något. Jag minns inte att vi hade nån särskilda prydnader vid familjehögtider. Det användes mest sättugnar av järn, ibland på ben men mest på murad fot. De eldades frånöppen spis i köket och var mest släta utan bilder men ett och annat ställe hade ugn med bibliska bilder. Det fanns nästan aldrig eldstad mer än i stuan. De älsta lamporna jag minns var vanliga bleckburkar med en smal veke i som hölls fast av en ståltråd som virades runt burken, oljan var tran. Som jag växte upp började man använda fotogen och man fick nån enkla hållare ~~för vecken som tidigare~~

19
ACC. N:R M. 11064:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hade en skruv som matade fram vecken, men inget lampglas. På 1880:talet fick vi lite bättre lampor fast de var små och lyste inget vidare, de hade i alla fall lampglas och sattes fast i en bleckbehållare som hängdes i taket. Min far köpte vid ett besök i Lund en bordslampa med vit kupa och större veke än på de vanliga. När vi tände den på kvällen tyckte vi rent att det blev ljust som i himmelriket. Far provade om han kunde se och läsa i tidningen bort i stuehörnen och det gick. Folk kom ifrån alla husen omkring vårt och beundrade lampan och sa att det nog inte fanns finare lampa uppe på harregåren. Till julen stöptes både ljus och pråsor, man använde mest pråsor inomhus och hade de ljus som blev över från julen att sätta i lyktorna när man gick i uthusen på kvällarna eller annars skulle gå bort. Jag minns inte som barn att man hade lösa blommor i vaser men en stor bukett grönt satte vi rätt titt in i en lerkruka. På 1890:talet satte folk mer blommor av olika sorter i sina trädgårdar och då var det ju en och annan som satte in en bukett på söndan. Krukväxter var allmänt, mest balsaminer, myrten, pelargonier och Kristi blodsdroppe, sticklingar bytte man sig till sinsemellan och

ACC. N:R M. 11064:5.

man gjorde också klokt i att ta dem olovanes så tog de bättre. Myrten värderades mycket och hade en sorts biblisk betydelse så den skulle passas mycket noga. De som hade en dotter som skulle gifta sig använde den myrten till brudkrona. Halmkronor såg jag aldrig i min hemtrakt.

Fasta daglönare på harregåren och på de andra ställen hade 50 öre om dan och ett par tunnor säd. Muskvingorna satt och spann på beställning till de olika gårarna, en del stickade strumpor och en del vävde. Av böcker såg man bara biblar och postillor, Wallins postilla hade vi därhemma. När jag var en fyra, femår hade vi Aftonbladet därhemma, det kom bara nån ynka da och vi hade de ihop med naboens. Det fanns skola i Mjönäs, folkskola och småskola läste tillhopa i en sal som di hyrde av en sme, läraren var en gammal klockare som inte var examinerad, men han var ändå rätt så lärd. Där va en forrsuppen student ifrån Lund som hållt en sorts skola för si säl, den va ju s.k. privat men vem som helst kunne få skicka gluttana dit om di ville, studenten va fasligt lärd och di glutta som så ville kunne få lära både latin

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

def 59

9
ACC. N:R

M. 11064:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och tyska, min bror gick i den skolan och han var farligt stor på de när han kom hem med tyska böcker, men inte lärde han sig så värst mycket för fastän studenten nock va duktig te lära gluttarna så va de nästan bara litt på mornarna som han va någorlunda nykter, på eftermiddan va han för det mesta så full så han rätt te pass kunne resa sej å stolen. Di sa att de va friherrinnan på harregåren som hållt han om ryggen och ställde om att en del folk ifrån gåren skicka sina glutta till hans skola. Han hållt skola nåna år sen flytta han oppåt lannet ja tror de va till Stockholm.

Där bodde en snickare ett stycke ifrå vårt, han hade ett litet ställe på nåna tunnelann och hade ko och grisa. Han gjorde alla likkistor som behövdes i trakten och han gjorde också litt möbler säskilt skåp och kistor.

ACC. N:R M.11064:7

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf 55

Jag minns från min barndom att jag har hört om att "spela pinne" men jag tror inte att jag själv varit med om det och jag minns ingenting närmare om spelet. Per i hålan spelades ofta i min barndom både av oss barn och äldre ungdomar. Det var en ängsbacke utanför mitt hem som ungdomarna brukade samlas på om kvällarna sommartiden och leka änkelek och annat och då spelades också Per i hålan. Det gick tillså att man gjorde en håla i marken och så en del andra hålor runtom i en cirkel. Efter vad jag minns kunde det vara rätt många med och spela och varje spelare skulle passa sin håla och hade var sin käpp att slå till bollen med, den som stod i mitten slog ut bollen och skulle försöka få in den i något av de andras hål och när det lyckades blev han avbytt av den som fick bollen i hålet. De hade ett fasligt göre ibland när bollen hoppade runt i alla väderstreck och alla skulle både passa sina hål och försöka få bollen i nån annans hål. Det kan hända att det var en del andra spelregler och bestämmelser, men det är så länge sen så jag kan inte komma ihåg det noggrannare. De andra lekarna som det frågas efter har jag aldrig hört talas om.

67

ACC. N:R M. 11064:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vår gamle skollärare berättade dessa historier för oss gluttar. Gustaf III var en gång ute och red i skogen, så träffade han Bellman. Vad hittar du på här i skogen frågade kungen. Jag söker något som jag inte vill ha, svarade Bellman. Det var underligt, vad menar du, frågade kungen. Jo, jag söker efter ett hål i gärdet som korna har rymt ut genom och det hålet vill jag inte ha där, sa Bellman.

En gång sa Bellman till kungen att hans mor därhemma höll på med att baka uppätet bröd. Vad menar du med det, frågade kungen. Jo mor har lånt lika mycket bröd av naboerna som hela baket säger till, således är det uppätet.

Carl XV låg en gång över natten i en bonnagård. På morgonen kom moran in, kungen låg fortfarande och hans kläder låg i en hög på en bänk. Hon hörde ett mystiskt knaprande ljud i kläderna och trodde att en mus huserade där. Hon tog ett skätteträ och drämde till med. Kungen vaknade och blev klok på att moran hade krossat hans fina guldrova. Moran som aldrig sett en klocka förr, blev över sig given men kungen tröstade henne med att han hade fler klockor därhemma så det gjorde ingenting.

U. M. 57.